

Europejska Karta Języków Regionalnych lub Mniejszościowych

Przewodnik językowy

Język Polski na Ukrainie

Europejska Karta Języków Regionalnych lub Mniejszościowych, konwencja przyjęta w ramach Rady Europy, zapewnia ochronę i promowanie m.in. języka polskiego na Ukrainie. **Przewodnik językowy** zawiera zbiór postanowień wybranych z Karty, służący wspieraniu języka polskiego na Ukrainie.

Zarówno państwo ukraińskie jak i zapisy Karty nie mogą stanowić jedynych źródeł ochrony języka polskiego. Główna odpowiedzialność spoczywa w waszych rękach. Warunkiem przetrwania języka polskiego na Ukrainie jest używanie jego wszędzie i na co dzień. Bądźmy szczerzy: język, który ma zastosowanie tylko w środowisku domowym prędzej czy później wymiera.

Nie ograniczajcie się jedynie do posługiwania się językiem polskim w waszych domach: traktujcie zapisy Karty dosłownie i wykorzystujcie możliwości, jakie ona zapewnia, używania języka polskiego w życiu publicznym.

Postępujcie się waszym językiem poza domem.

Cele i zasady

W odniesieniu do języka polskiego na terytoriach, na których ten język jest używany i w zależności od jego sytuacji, Ukraina będzie opierać m.in. swoją politykę, ustawodawstwo i praktykę na następujących celach i zasadach:

- uznaniu języka polskiego za wyraz bogactwa kulturowego
- poszanowaniu obszaru geograficznego języka polskiego w celu zapewnienia, by istniejące lub nowe podziały administracyjne nie stanowiły przeszkody w promowaniu języka polskiego
- potrzebie podjęcia zdecydowanego działania dla wspierania języka polskiego.

Ukraina zobowiązuje się do wyeliminowania, jeśli dotychczas tego nie uczyniła, każdego nieusprawiedliwionego zróżnicowania, wyłączenia, ograniczenia lub preferencji dotyczącej posługiwania się językiem polskim, której celem jest zniechęcenie do niego lub zagrożenie dla jego zachowania lub rozwoju. Podjęcie specjalnych środków na rzecz języka pol-

kiego, w celu wspierania równości pomiędzy jego użytkownikami a pozostałą częścią populacji lub takich działań, które właściwie uwzględniają szczególną sytuację tego języka, nie uważa się za akt dyskryminacji użytkowników powszechniej używanych języków.

Ukraina zobowiązuje się do promowania, za pomocą odpowiednich środków, wzajemnego zrozumienia pomiędzy wszystkimi grupami językowymi w kraju, w szczególności do szacunku i tolerancji wobec języka polskiego - pośród celów edukacji i szkoleń - a także zachęcania mass mediów, aby dążyły do tego samego celu.

Przy określaniu swojej polityki dotyczącej języka polskiego, Ukraina uwzględni potrzeby i życzenia wyrażane przez grupy posługujące się tym językiem. Zachęca się Ukrainę do tworzenia organizacji, jeśli to konieczne, mających na celu doradzanie władzom we wszystkich sprawach dotyczących języka polskiego.

Szkolnictwo

W zakresie szkolnictwa Ukraina zobowiązuje się, na terytorium, na którym używany jest język polski, zgodnie z sytuacją tego języka, i bez uszczerbku dla nauczania języka ukraińskiego:

- udostępnić nauczanie przedszkolne w języku polskim lub udostępnić znaczną część nauczania przedszkolnego w języku polskim uczniom, których rodziny wyrażają takie życzenie i których liczba zostanie uznana za wystarczającą
- udostępnić szkolnictwo podstawowe w języku polskim lub udostępnić znaczną część szkolnictwa podstawowego w języku polskim, lub uwzględnić w ramach szkolnictwa podstawowego, nauczanie języka polskiego jako integralną część programu nauczania uczniom, których rodziny wyrażają takie życzenie i których liczba zostanie uznana za wystarczającą
- udostępnić szkolnictwo średnie w języku polskim lub udostępnić znaczną część szkolnictwa średniego w języku polskim, lub uwzględnić w ramach szkolnictwa średniego nauczanie języka polskiego jako integralną część programu nauczania uczniom, którzy wyrażą takie życzenie (lub których rodziny wyrażą takie życzenie) i których liczba zostanie uznana za wystarczającą
- udostępnić szkolnictwo techniczne i zawodowe w języku polskim lub udostępnić znaczną część szkolnictwa technicznego i zawodowego w języku polskim, lub uwzględnić w ramach

szkolnictwa technicznego i zawodowego nauczanie języka polskiego jako integralną część programu nauczania uczniom którzy wyrażą takie życzenie (lub których rodziny wyrażą takie życzenie) i których liczba zostanie uznana za wystarczającą

- zachęcać do świadczenia lub zezwalać na świadczenie szkolnictwa uniwersyteckiego lub innych form szkolnictwa wyższego w języku polskim lub studiowanie języka polskiego w charakterze przedmiotów nauki uniwersyteckiej lub szkolnictwa wyższego
- przyjąć lub zachęcać do oferowania języka polskiego jako przedmiotu kształcenia dorosłych lub kształcenia ustawicznego
- podjąć starania zmierzające do zapewnienia nauczania historii i kultury, której odpowiada język polski
- zapewnić nauczycielom podstawowe i dalsze szkolenie, niezbędne do wprowadzenia w życie środków potrzebnych do nauczania języka polskiego
- ustanowić organ lub organy nadzorcze, odpowiedzialne za monitorowanie podjętych środków i postępu uzyskanego w dziedzinie wprowadzania lub rozwoju nauczania języka polskiego oraz za sporządzanie okresowych raportów na temat wysuniętych przez nie wniosków, które będą przekazywane do wiadomości publicznej.

Jeśli chodzi o szkolnictwo i w odniesieniu do terytoriów innych niż te, na których język polski jest tradycyjnie używany, Ukraina zobowiązuje się, jeśli liczba użytkowników języka polskiego to uzasadnia, umożliwić, zachęcać i zapewniać nauczanie w języku

polskim lub nauczanie tego języka na wszystkich odpowiednich poziomach nauczania (np. w przedszkolach, szkołach średnich, podstawowych, technicznych i zawodowych).

Władze sądowicze

Ukraina zobowiązuje się, w odniesieniu do tych okręgów sądowych, w których liczba mieszkańców posługujących się językiem polskim uzasadnia środki określone poniżej, odpowiednio do sytuacji tego języka i pod warunkiem, że korzystanie z udogodnień udostępnionych przez ten ustęp nie zostanie uznane przez sędziego za utrudniające należyte wymierzanie sprawiedliwości:

- w postępowaniu karnym zapewnić, by wnioski i materiały dowodowe, czy to pisemne, czy ustne, nie były uznawane za niedopuszczalne wyłącznie z tego powodu, że zostały sformułowane w języku polskim
- w postępowaniu cywilnym zezwolić, aby dokumenty i materiał dowodowy były przygotowane w języku polskim, o ile będzie to konieczne, poprzez wykorzystanie tłumaczy ustnych oraz tłumaczeń pisemnych

• w postępowaniach przed sądami w sprawach dotyczących spraw administracyjnych zezwolić, aby dokumenty i materiał dowodowy były przygotowane w języku polskim, o ile będzie to konieczne, poprzez wykorzystanie tłumaczy ustnych oraz tłumaczeń pisemnych.

Ukraina zobowiązuje się nie zaprzeczać ważności, pomiędzy stronami, dokumentów prawnych sporządzonych wewnątrz państwa wyłącznie z tego powodu, że zostały sporządzone w języku polskim.

Ukraina zobowiązuje się do udostępniania w języku polskim najważniejszych krajowych tekstów prawnych oraz tekstów odnoszących się w szczególności do użytkowników języka polskiego, chyba że jest on udostępniany w inny sposób.

Władze administracyjne i służby publiczne

W odniesieniu do władz lokalnych i regionalnych, na których terytorium liczba mieszkańców będących użytkownikami języka polskiego jest taka, że uzasadnia środki wymienione poniżej, Ukraina zobowiązuje się do dopuszczenia lub zachęcenia do:

- używania języka polskiego w strukturze władzy regionalnej lub lokalnej
- publikowania przez władze regionalne ich oficjalnych dokumentów, również w języku polskim
- publikowania przez władze lokalne ich oficjalnych dokumentów, również w języku polskim
- używania przez władze regionalne języka polskiego w debatach podczas ich posiedzeń, nie wyłączając jednakże używania języka ukraińskiego

• używania przez władze lokalne języka polskiego w debatach podczas posiedzeń, nie wyłączając jednakże używania języka ukraińskiego

• używania lub przyjmowania, o ile będzie to konieczne, łącznie z nazwą w języku ukraińskim tradycyjnych i poprawnych form nazw miejscowych w języku polskim.

W celu zapewnienia możliwości używania języka polskiego w odniesieniu do władz administracyjnych i służb publicznych, Ukraina zobowiązuje się do akceptacji, na ile będzie to możliwe, wniosków pracowników służby publicznej, posiadających znajomość języka polskiego, o skierowanie ich do pracy na terytorium, na którym ten język jest używany.

Media

Ukraina zobowiązuje się ze względu na użytkowników języka polskiego na terytoriach, na których mówi się tym językiem, w zależności od jego sytuacji, w zakresie, w jakim władze publiczne posiadają bezpośrednie lub pośrednie kompetencje, uprawnienia lub w jakim odgrywają rolę w tej dziedzinie i przy poszanowaniu zasady niezależności i autonomii mediów:

- w stopniu, w jakim radio i telewizja pełnią misję służby publicznej, że wyda odpowiedni przepis przewidujący, by publiczni nadawcy oferowali programy w języku polskim
- że zachęci do regularnego nadawania lub ułatwi regularne nadawanie prywatnych programów radiowych w języku regionalnym
- że zachęci do regularnego nadawania lub ułatwi regularne nadawanie prywatnych programów telewizyjnych w języku polskim
- że zachęci do produkcji i dystrybucji utworów dźwiękowych i audiowizualnych w języku polskim, lub ułatwi taką produkcję i dystrybucję
- że zachęci do utworzenia lub ułatwi utworzenie, lub utrzymanie co najmniej jednej gazety w języku polskim

• że będzie wspierał szkolenie dziennikarzy i innych pracowników mediów posługujących się językiem polskim.

Ukraina zobowiązuje się, że zagwarantuje wolność bezpośredniego odbioru transmisji radiowych i telewizyjnych z państw sąsiednich w języku stosowanym w formie identycznej lub podobnej do języka polskiego i nie będzie się sprzeciwiać retransmisjom audycji radiowych i telewizyjnych w takim języku z państw sąsiednich. Ponadto Ukraina zobowiązuje się, że zapewni, by nie nakładano żadnych ograniczeń na swobodę wypowiedzi i swobodny przepływ informacji w mediach drukowanych w języku stosowanym w formie identycznej lub podobnej do języka polskiego. Korzystanie z wyżej wymienionych wolności może podlegać restrykcjom prawnym.

Ukraina zobowiązuje się do zapewnienia, by interesy użytkowników języka polskiego były reprezentowane lub uwzględniane w takich organach, jakie mogą zostać ustanowione zgodnie z prawem, jednocześnie odpowiadając za zagwarantowanie wolności i pluralizmu mediów.

Działania kulturalne i obiekty kultury

W odniesieniu do działań i obiektów kulturalnych - a w szczególności bibliotek, bibliotek wideo, ośrodków kulturalnych, muzeów, archiwów, stowarzyszeń, teatrów i kin, jak również dzieł literackich i filmowych, powszechnych form ekspresji kulturalnej, festiwali i organizacji kulturalnych, włączając między innymi zastosowanie nowych technologii - Ukraina zobowiązuje się, na terytoriach, na których język polski jest używany i w stopniu, w jakim władze publiczne są kompetentne, posiadają prawo lub odgrywają rolę w tej dziedzinie:

- popierać formy wyrazu i inicjatywy właściwe językowi polskiemu i promować różne formy dostępu do dzieł tworzonych w tym języku
- wspierać różne formy dostępu w innych językach do dzieł tworzonych w języku polskim poprzez wspomaganie i rozwijanie działań w zakresie przekładu, dubbingu, postsynchronizacji i napisów dialogowych
- wspierać dostęp w języku polskim do dzieł tworzonych w innych językach poprzez wspomaganie i rozwijanie działań w zakresie przekładu, dubbingu, postsynchronizacji i napisów dialogowych

- zapewniać, by organy odpowiedzialne za organizację i popieranie różnych rodzajów działań kulturowych, uwzględniały w odpowiednim wymiarze wykorzystanie znajomości i użytkownika języka i kultury polskiej w przedsięwzięciach, które są przez nie inicjowane lub którym udzielają wsparcia
- zachęcać do bezpośredniego udziału przedstawicieli użytkowników języka polskiego podczas tworzenia obiektów i planowania działań kulturalnych
- popierać lub ułatwiać tworzenie instytucji odpowiedzialnych za gromadzenie, przechowywanie kopii i prezentację lub publikację dzieł powstałych w języku polskim.

W odniesieniu do terytoriów innych niż te, na których język polski jest tradycyjnie używany, Ukraina zobowiązuje się, jeśli liczba użytkowników języka polskiego to uzasadnia, zezwalać, popierać lub zapewniać odpowiednie działania i ośrodki kulturalne.

Ukraina zobowiązuje się do odpowiedniego uwzględnienia, w ramach polityki kulturalnej prowadzonej za granicą, języka polskiego i kultury, która jemu odpowiada.

Życie gospodarcze i społeczne

W odniesieniu do działań gospodarczych i społecznych Ukraina zobowiązuje się w całym kraju:

- zabronić umieszczania w wewnętrznych przepisach przedsiębiorstw i dokumentach prywatnych jakichkolwiek klauzul wykluczających lub ograniczających stosowanie języka polskiego, przynajmniej pomiędzy użytkownikami tego języka

- sprzeciwiać się praktykom, których celem jest zniechęcanie do stosowania języka polskiego w związku z działaniami gospodarczymi lub społecznymi.

Wymiana transgraniczna

Ukraina zobowiązuje się:

- do zastosowania istniejących umów dwustronnych lub wielostronnych, które wiążą je z państwami, w których język polski jest używany w identycznej lub w podobnej formie, lub, o ile będzie to konieczne, do podjęcia starań o zawarcie takich umów, w taki sposób, aby sprzyjać kontaktom pomiędzy użytkownikami tego języka w zainteresowanych państwach na

polu kultury, edukacji informacji, szkolnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego

- dla korzyści języka polskiego, do ułatwiania lub popierania współpracy transgranicznej, w szczególności pomiędzy władzami regionalnymi lub lokalnymi, na których terytorium język polski jest używany w formie identycznej lub podobnej.

Czy macie pytania?

Legalnie powołane na Ukrainie organizacje oraz stowarzyszenia mogą zwracać się o pomoc, w sprawach związanych z zastosowaniem Karty w tym kraju, do Rady Europy. Wszelkie pytania prosimy kierować na adres:

Europejskiej Karty Języków Regionalnych lub Mniejszościowych
Council of Europe
F- 67075 Strasbourg
minlang.secretariat@coe.int

www.coe.int/minlang

Przewodniki językowe są tworzone odrębnie dla każdego języka objętego Europejską Kartą Języków Regionalnych lub Mniejszościowych w celu udostępniania, odnoszących się do niego przepisów zawartych w Karcie. Niniejszy przewodnik nie może zastąpić Karty. Oryginalny zapis przepisów zaakceptowanych przez wszystkie kraje i lista języków regionalnych lub mniejszościowych znajduje się na stronie Rady Europy: <http://conventions.coe.int>. Kolejne Przewodniki językowe znajdują się w fazie przygotowań.